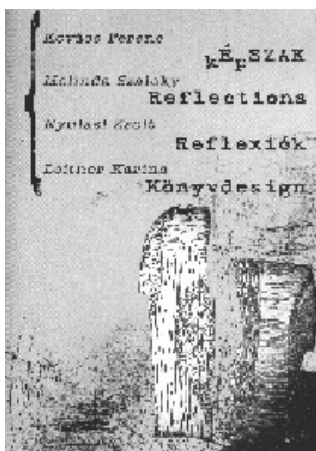

Pálinkás István

Fjordok Pápuái (gondolatok Kovács katáng Ferenc grafikáiról – is)

Legyen ez itt fõnt az elsõ mondat. A második, gyorsan, hogy Kovács katáng Ferenc grafikái bármely magyar és nem honi grafikai biennálén megállnák a helyüket. Hogy félreértés ne essék, azonnal javítok: érzésem szerint K. k. Ferenc grafikáit joggal hiányolom a hazai grafikai biennálék anyagából, és nagyon nem értem – hadd ne értem, nem is akarom érteni! –, mi lehet az oka annak, hogy ezek a fjordok pápuáiról, fjordok pápuáihoz szóló grafikák miért is nem találták még meg illõ és érdemes helyüket a képzõmûvészeti szcénában. Talán a távolság teszi, a lanyhult figyelem, a nem-törõdõm, suta provincialitás.

Hagyjuk!

Valami fontosabb látszik itt – illetve a négy szerzõ könyvében könyvecs-kéjében, –igazolódni.

Valami elementá-risan emberi, mégis egyértelmû játék a formákkal, hangsúlyokkal, érzületekkel. (Csak a tisztánlátás végett: a könyv címét – és tényleg nem egy roppant és vészterhesen vaskos orosz családrégényrõl van szó – és apropóját Katáng képei adták. A KÉP SZAK-ra reflektált angolul Melinda Szaloky, magyarul Nyulási Zsolt, hogy a könyv végül tervezõje, Leitner Karina révén nyerjen végleges formát. A történet Oslóban kezdõdött, dunaiújvárosi kört futott, Los Angelesben is járt, Egerben öltött formát, az együttmûködés eme sajátosságai külön mesét/misét érdemelnének, mindegy. Kiadták Oslóban, 2002-ben.)

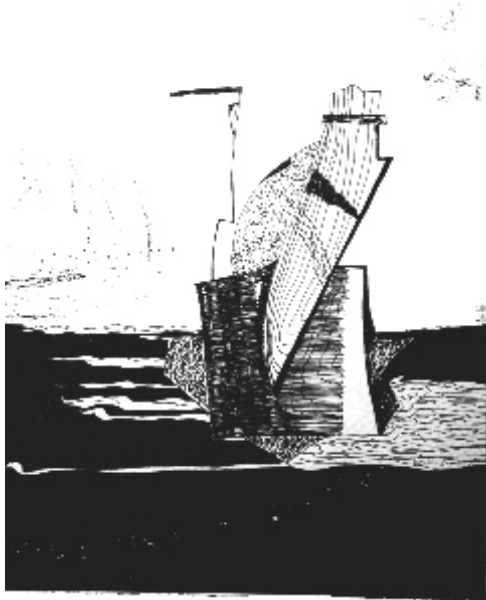
A képekrõl szólva – bevezetõként – magam is megelégszem azzal a Kovács-tól csent felismeréssel, hogy az éveknél képei, a képeknek éveit lehetnek. Mi több, évszakai, s tovább, meglehet, csak szakai. Fõleg arrafelé, ott, ahol Katáng él mostanság, s már egy jó ideje, Oslóban. Az már a teljes kötet jelességét igazolja, hogy léteznek, létezhetnek, felfejthetõk és megtalálhatók a képei az évszakoknak itt is, errefelé – itt és most: Dunaújvárosban –, s még amarrább is – Los Angeles sincs már beláthatatlanul távol –, ahol érvényes reflexiók születtek, kiadva együtt, négybõl egészként, egy emberléptékû mûvet. Egy Könyvet.

Tizenhat grafika, tizenhat prózai szöveg, tizenhat vers. Az írott anyag a képek, képszakok hatására és inspirációjára, de vállaltan a szövegírók egyéniségéhez illõ formajegyeket, stílust. Közben nem feledve s feledtetve: az „alapanyag”

– a Katáng-rajz. Ahogy a kötet bevezetőjében fogalmaz egyikük: világok találkozásnak tanúja lehet az olvasó, miközben az írások is árulkodnak a rajzokról, készítőjükről, a képekről, térről-időről. A titokról, amit egykoron Ady Endre máig ható sorai avatnak méltó és megkerülhetetlen érzéssé. Irodalomká. Fantáziává. Életté! Észak-fokká, titokká, idegenséggé.

E sokféle tartozás/kalandozás fényénél ültem le gondolkodni Kovács katáng Ferenc grafikáiról. Miről is? Vonalról, pontról, azok jelentőségéről és lehetséges jelentéseiről, olvasatairól. És egy idő, jó idő után, felismerve a visszatérő formák és szekvenciák sokszínűségét, az egészet és mindenestől átjáró „északi” érzületet, a hideget és sötétet, a kontrasztos, éles vonalvezetés mélyén rejtő súlyos, tragikus ridegséget, mondtam: sutba a stílusirányzatok hétköznapi bazári majmaival, trend-bohócaival! A kÉpSZAK nem gyalog-galopp!

... és Formák 8.

A nekem legkedvesebb grafika: olyan erővel issza föl a végtelen tekintetet, mintha a végtelenség érzetét sem tanítani, sem tanulni nem lehetne. A végtelenség: van. Ez a rajz kitűnik a tizenhat közül fehér háttérével, eleven, éles, karakteres formákat adó és alkotó alapjával. Mintha egy hajó. Lehet, hogy mindez maga a pápuák fjordja? Lehet, hogy az előttünk lévő tárgy, a grafika maga a hajó? A kép, mint állapot, pillanatnyi megnyugvás csak, csendesülés. Az alkotói attitűd pedig: a fonalak szeretlennek tűnő összetartása, a megfontoltan kiválasztott terület sötétebbre satírozása. A vége: az észak-ság maga. Hogy nem a Balaton, az egészen bizonyos, de vadnak sem

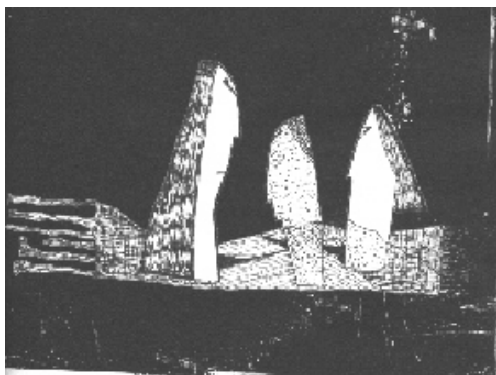
mondható felület. A víz, északon. És a hajó: elevenségét a vitorla ívével határolt tér hiátusai adják.

A tárgy halad.

... és Formák 10.

Ősi kultúrákban a test elhanyagolható, fontosság tekintetében csak a pária-létre

és pária-létbe kényszerített lélek börtöne. A kultuszok tradíciója, a kultikus szeán-

szok révén és következtében ránk testált maradvány arra engedi következtetni a test kitüntetett szerepében és megkérdőjelezhetetlen fontosságába hívó mai – lelki értelemben: mérhetetlenül zsenge – utódokat, hogy lehet másképp is. Nézni, látni, élni. Ezek az emlékművek arról mesélnek nekünk, hogy bár az esély csekély, de ebben a zilált, szomorú és üres korban is fellelhetők még a lélek emlékművei.

Ez a grafika az egyik.

Az Atya, a Fiú, a Szentlélek. A képen hárman vannak. De lehetnének: Apa, Anya, Gyermek. A szent háromság a lényeg ebben a már-már évszaktalan, állhatatos állandóságban. A tér zárt, talán nem is a fjordoknál történik e totemek megörökítése. A tér fényvesztett, ködös. Kődösebb, mint amit a vonalak, pontok sejtetni engednek. A síkok egymásba csúsznak, keverednek, az egyik felület elfedi a másikat, a harmadik kicsit kitakarja azt. Képpé a sötétség avatja, és a szerkesztettség különös kontúrjai. Ahogy a sok görbe vonal – Kovácsnál visszatérő eljárás – párhuzamosokként teremt teret: a hullámok sora és a hullámzás dinamikája egyedi térképzettel ajándékozza meg a figyelmes szemlélőt.

E sajátos, a kÉpSZAK sorozatában visszatérő, makacsul ismétlődő eljárás mód nyomán a szó legszorosabb értelmében kirajzolódik az alkotás folyamata. A gondolat fogantatása, a teremtés, a grafika születése, végül pedig a rácsodálkozás gesztusa. Elkészült, vége: kÉp. Az már csak magyarul szólal meg, hogy: ép.

... és Formák 16.

E dolgozat címadó prózai darabja mellett található grafika. Az első – vagy ki tudja hányadik – reflexió Nyulasitól katáng felé és katángnak, talán a katángi pálya leírására is: Pápua a fjordokon. A hangsúlyos helyvel, kitüntetett szereppel járó fontosság aligha véletlen: a kötet záró darabjáról van szó, a sorozat utolsó Kovács-grafikájáról. Talán nem véletlen, a legihletettebb prózai szöveg társul mellé. Világtalálkozás, megint.

Legyen!

Minden vonal elindul a fényesedés, a világosság irányába. Az egyik téglalap alapú forma mögött egy arra vízszintes, rostos szövetű téglalap: keresztet formáz.

A pápuák és fjordok világa között feszül. Ha Kovács katáng Ferenc nem mondja egy találkozón, most nem jut eszembe, de mert mondta, idézem: „valóban egy borongósabb, szorongásosabb, sötétebb időszakban születtek ezek a munkák?”.

Most emelkedettnek kellene tűnni. Csak-hogy a fjordok pápuái, az irántuk érzett felelősség nem engedi. Ülök a ködben, a fényesedő Észak-fok világában, a titokban, fejtegetem, ahogy a megkopaszodott fák évtizedek alatt a föld alá ivódott rostjai susogják.

A katáng-grafika: föltéphetetlen gránitlap egy síron. Egy föld alatti világot idéző, mégis életteli telített, hiteles világ. De a mementóhoz semmi köze. Minden pontján, szálazásában, hullámvonal-vezetésében a jövőre koncentrálnak. „Kezdetjük megint, előlről.”

Talán, végül

Bevallom, nem terveztem különösebb zárszót, zengedelmet katáng grafikáiról, modernségükről, valóságukról. Nem kívántam összehegyezni a külön-külön is elemzésre érdemes, részletgazdag motívumokat, az apróságokat az ég felé törekvés nagy ívű mondandójával. Reflektálni, sokadikként, a könyvben föllelhető igényes és műves, hűvös és pontos, de éppen ettől különlegesen érzékeny grafikákra. (Mint mondhatnék, az egyik fjordban, a pápuák között.) Hadd csenjek példát Oslóból, hadd ragaszkodjak a véleményemhez. Most jelesül ahhoz, hogy a hányatott lélek megtérése minden esetben ünnep.

Kovács Katáng Ferenc pápua tökéletesen tudja, hogy amit végez, amit él: maradandó. Több: állandó! Öröklét-kísérlet, mert több, mint az elveszett pillanatok megragadására és visszacsábítására tett eszeveszett kísérlet. A képalkotás folyamata sem egyéb nála, mint meditáció. Hogy munkái hasonlatosak a mantrákhoz? Természetes. Hogy egy-egy költő szívesen venné, ha haikui mellé sorakoztathatná őket, s fordítva, elképzele a Katáng-képeket haikui illusztrálására – megint csak természetes.

Mert Katáng pápua természetes. A grafikái is természetesek. „...lábuujaimnál sír a csermely, már nem is félek, nincs kitől és nincs mitől, hiszen ez, tudjuk jól, már a vég, vagyis alappont, kezdődhet következni bármilyen és az ellenkezője is...”

Ez az alap. Pont.